

BIOLOGISCHE GEWASSEN KOSTEN OP PRODUCENTENNIVEAU BEPALEND VOOR CONSUMENTEN PRIJS

Jo Wijnands en Marieke Meeusen

Professionalisering van de biologische keten is een van de speerpunten van overheid en sector. De aandacht gaat vooral uit naar opschaling van de keten na het land- en tuinbouwbedrijf. Daarbij is verondersteld dat hierdoor de consumentenprijs van biologische producten kan dalen en de vraag zal stijgen. Een belangrijke vraag is: hoe kan de prijs van biologische producten dichterbij de prijs van gangbare producten gebracht worden? Dit artikel gaat in op de ketenkosten van verse plantaardige producten.

Kostprijs op bedrijfsniveau

Op het landbouwbedrijf wordt de kostprijs per eenheid product bepaald door de kg-opbrengsten en de kosten per ha. In tabel 1 zijn de opbrengsten van enkele gewassen van biologische bedrijven vergeleken met die van de gangbare bedrijven. Uit deze tabel blijkt dat de kg-opbrengst tussen de 50 en 75% van de gangbare landbouw ligt. Uit gegevens van Kwantitatieve Informatie voor de Akkerbouw en Vollegrondsgroenten blijkt dat voor vele andere gewassen de relatieve opbrengsten in dezelfde range vallen. Het Bedrijven-Informatienet van het LEI geeft ook de opbrengsten per ha in euro. Deze zijn 120 tot 150% van de gangbare producten. Met deze gegevens is de prijs per kg product af boerderij te berekenen: deze is twee- tot driemaal zo hoog als die voor gangbare producten.

Tabel 1 Kengetallen van biologische producten in procenten van gangbare landbouw

Gewas	opbrengst in kg per ha	opbrengst in euro	Prijs per kg
Tarwe	60	150	250
Aardappelen	50	150	300
Suikerbieten	75	140	190
Zaaiuien	60	120	200
Peulvruchten	75	130	177

Kosten in de keten

Zowel voor de biologische als gangbare landbouw zijn nauwelijks gegevens over ketenkosten te vinden. Tot rond 1997 werden gegevens gepubliceerd over de kosten van gangbare groente en fruithandelsbedrijven. Daaruit bleek dat kosten voor onder andere arbeid en transport bijna 18% van de aankoopkosten bedroegen en de winstmarge lag tegen de 2%. Ruim 80% van de omzet wordt besteed aan de inkoop van producten. Afgelopen jaren haalde The Greenery vergelijkbare resultaten. De schaalgrootte van de groentehandelsbedrijven zich gespecialiseerd in biologische producten wijkt niet sterk af van de meerderheid van de gangbare handelsbedrijven. Aangenomen is dat de gegevens van gangbare bedrijven een realistisch beeld geven van de kosten van handel in groente en fruit. Voor de verwerking (sorteren en verpakking) zijn nauwelijks gegevens voorhanden. Belgisch onderzoek geeft voor verwerking ongeveer evenveel kosten aan als voor de inkoop van grondstoffen. Op retailniveau zijn voor het gehele productassortiment, dus zowel verse producten als droge kruidenierswaren, kosten bekend. De kosten voor arbeid, huisvesting enzovoort liggen in de orde van grootte van 23% en hun winstmarge is ongeveer 3% van de aankoopkosten. Het is bekend dat verse producten en dus ook groenten een hogere kostenmarge hebben, vanwege extra en meer gespecialiseerde arbeid. Een belangrijke kostenpost is verder uitval van het product. Inkoopers van grootwinkelbedrijven geven een uitvalpercentage van 4 tot 6% aan voor verse groente en fruit zowel op de winkelvloer als bij de handel inclusief distributiecentra. Voor de verwerking wordt

ongeveer 20% aangegeven. Met deze uitgangspunten is de consumentprijs van gangbare consumptieaardappelen benaderd (zie tabel 2, kolommen 2 en 3). Voor elke 100 kg aardappelen die de consument koopt, dient de producent 131 kg te leveren vanwege verliezen in de keten. De consumentenprijs is ruim viermaal de producentenprijs. Deze prijsverhouding komt overeen met eerder onderzoek over margevorming in de keten.

Ketenkosten uitgewerkt voor aardappelen

De ketenkosten zijn, als voorbeeld, uitgewerkt voor consumptieaardappelen. In tabel 2 zijn 3 varianten voor biologische aardappelen uitgewerkt. De eerste variant geeft op basis van genoemde kosten de uitgangssituatie voor biologische producten aan. De kosten van de biologische keten na levering door het landbouwbedrijf zijn (in euro en niet in procenten) gelijk gehouden aan die voor de gangbare landbouw. Uiteraard is de uitval gewaardeerd tegen de prijs van het product. In de uitgangssituatie is het biologische product op producentenniveau driemaal duurder en op consumentenniveau 60% duurder dan gangbaar. Een onderzoek geeft voor de EU een producentenprijs die voor biologische aardappelen 3,5 maal die van gangbaar is en op consumentniveau 1,9 maal. Deze uitkomsten liggen daar circa 15% onder en geven een redelijke benadering. Als de marge in de biologische keten 150% (variant hogere ketenkosten) bedraagt van die in de gangbare keten, dan stijgt de consumentenprijs naar 196% van gangbaar. Ook bij deze hogere kosten is het prijsverschil met gangbaar op consumentenniveau lager dan op producentenniveau. Een groter effect heeft een stijging van de kg-opbrengsten op primair niveau. Indien de opbrengsten stijgen van 50 naar 75% (variant hogere kg-opbrengsten) van het gangbare niveau dan zijn biologische producten nog 'slechts' 30% hoger dan gangbare.

Tabel 2 Opbouw consumentprijs voor gangbare en biologische aardappelen met verschillende opbrengsten en (keten) kosten

	Gangbaar		Biologisch		
			Uitgangs- situatie	Hoge keten kosten	Hogere kg opbrengsten
			In procenten van gangbaar		
Kg opbrengsten	100		50	50	75
Kosten per ha	100		150	150	150
Marge keten	100		100	150	100
	Kg	Euro			
Producentenprijs	100	9,00	27,00	27,00	18,00
Aankoopkosten handel	131	11,83	35,50	35,50	23,67
Marge handel		2,48	2,48	3,72	2,48
Aankoopkosten verwerking	129	14,31	37,98	39,22	26,15
Marge verwerking		13,86	13,86	20,78	13,86
Aankoopkosten retail	103	28,17	51,84	60,01	40,00
Marge retail		10,67	10,67	16,00	10,67
Consumentenprijs	100	38,84	62,51	76,01	50,67
Consumentenprijs in % productenprijs		432	232	282	282
Producentenprijs in % gangbaar		100	300	300	200
Consumentenprijs in % gangbaar		100	161	196	130

Conclusie

Het verschil in kostprijs tussen biologische en gangbare producten is op primair niveau groter dan op consumentenniveau. Lagere consumentenprijzen voor plantaardige biologische producten dienen in belangrijke mate te komen van hogere opbrengsten en/of lagere kosten op de landbouwbedrijven. Een onderzoek op EU-niveau met waargenomen prijzen op primaire en consumentenniveau ondersteunt deze conclusie. Deze conclusie geldt voor producten die vers geconsumeerd worden.

Meer informatie:

Rapport 2.05.06 *Zicht op de plantaardige biologische keten*